

Een jaar of tienduizend terug in de tijd. Op een kille avond zoeken onze verre voorouders wat warmte rond een haardvuur. Ze roosteren een homp vlees, ze herstellen hun kleding en hun wapens. Ondertussen bespreken ze de jachtsuccessen van die dag of vertellen elkaar verhalen. Dat de haard het centrum was van een kampement kunnen we ons zoveel later nog goed voorstellen.

De Groninger archeoloog *Dick Stapert* (1947) promoveerde onlangs op een proefschrift over de rol van het haardvuur in het leven van de mensen uit de steentijd. Hij analyseerde het afval dat ze rond dat vuur achterlieten. Meestal zijn dat vuurstenen vuistbijlen, pijlpunten of schrapers, soms ook wat botten. Andere resten als huiden of hout zijn bijna altijd vergaan.

Stapert is niet de eerste wetenschapper die de vuilnisbelten uit de steentijd doorvlooit. Op zijn tafel ligt een hele stapel boeken en artikelen,

onderstellingen die computer en statistiek nodig hebben om te werken, brengen vooraf een ordening aan in het materiaal en die ordening komt weer terug bij de analyse.

Waarschijnlijk suggereren de resultaten meer dan er ooit geweest is. En wanneer de computergebruikers werkelijk een verband opsporen, dan is het maar de vraag of hun mathematisch minder onderlegde collega's het allemaal kunnen volgen.

Het is de vraag waarom sommige archeologen zo moeilijk doen met hun computers. Stapert veronderstelt dat de aan de computer verslaafde archeologen voor de ingewikkelde aanpak kiezen omdat ze veel energie gestopt hebben in het opgraven en in kaart brengen van hun vondsten. Eenvoudige analysetechnieken ervaren ze dan als een anticlimax.

Liggend in de badkuip, vertelt hij, kwam Stapert op het idee om het eens anders aan te pakken. Hij laat de moderne techniek voor wat ze is

ROND HET HAARDVUUR

waarin de computer op de overblijfselen uit de steentijd is losgelaten. Formules, tabellen en de hogere statistiek moeten inzicht geven in het dagelijks leven in de steentijd.

Statistiek

Die computer is volgens Stapert ongetwijfeld een bruikbare uitvinding. Alleen, je moet weten wat je ermee doet. De schaarse archeologen die er mee uit de voeten kunnen, willen meestal te veel. Ze hebben hun graafwerk gedaan en genoteerd wat ze waar gevonden hebben. Dan leggen ze een denkbeeldig net van vierkantjes over de kaart van de opgraving en vervolgens mag de computer gaan rekenen. Het oplossend vermogen van die machine is wel zo groot, dat er altijd wel wat verbanden uitrollen.

Maar wat die verbanden waard zijn, blijft meestal onduidelijk. De voor-

en begint bij het begin: de steentijdmens. Hoe leefde die, hoe verspreidde die zijn of haar afval? Volgens Stapert niet in de vierkantjes die archeologen gewoonlijk gebruiken, maar in cirkels, rond het haardvuur. Dus moet een archeoloog ook denkbeeldige cirkels rond de haard leggen en kijken wat daartussen terecht is gekomen. Dat is een benadering die aansluit bij de structuur van de vindplaatsen en die niet ingewikkelder is dan nodig. Het is bovendien een benadering zonder statistische vooronderstellingen.

Stapert heeft op een ander punt wel met aannames moeten werken. Hij gaat er vanuit, dat de haard het centrum is geweest van een steentijd-kampement. Die veronderstelling moet hij aannemelijk maken. Hij doet dat met behulp van het werk van antropologen, die nog niet zo lang geleden de kampementen bezochten van Eskimo's, Bosjes-